

Beknopte grammatica
voor
de cursus
Grieks van het Nieuwe Testament

versie 1.0

Menno Haaijman
scripture4all.org

Tijdens de try-out voor de cursus bleek dat veel, zo niet alle, toehoorders de Nederlandse grammatica onvoldoende beheersten, om de Griekse grammatica goed te kunnen volgen. Deze Nederlandse grammatica-kennis was weggezakt en vervaagd in de herinnering, zodat het verzoek kwam om beknopt een overzicht van de belangrijkste begrippen te maken. Dit overzicht zou dan vooraf en tijdens de cursus geraadpleegd kunnen worden.

In de volgende bladzijden treft u dit korte overzicht aan, met een kort uitstapje naar de belangrijkste Griekse grammaticale begrippen.

Voor verdere studie verwijs ik naar de onderstaande literatuurlijst.

Geraadpleegde literatuur:

- drs. J.P.M Tacx, *Nederlandse spraakkunst voor iedereen*, uitg. Het Spectrum, Utrecht, 1978
- drs. W.J.B. Hus, *Grammatica Grieks*, uitg. Het Spectrum, Utrecht, 1991
- Drs. C. Fahner e.a., *Studiebijbel, Inleiding en Synopsis*, uitg. Centrum voor Bijbelonderzoek, 2003
- R. Bieringer, *Inleiding tot het Grieks van het N.T.*, uitg. Peeters, 1998

A. Woorden met een naamwoordelijk verbuigingssysteem

1. voornaamwoorden
2. lidwoord
3. zelfstandig naamwoord
4. bijvoeglijk naamwoord
5. telwoord

B. Woorden met een werkwoordelijk verbuigingssysteem

6. werkwoord

C. Woorden zonder verbuiging

7. voorzetsel
8. bijwoord
9. voegwoord
10. tussenwerpsel

A. Woorden met een naamwoordelijk verbuigingssysteem

In deze woordsoorten kunnen drie soorten informatie gevarieerd worden, namelijk de naamval, het getal en het geslacht.

A.0.1 Naamval

In het Grieks wordt de functie van een woord in een zin aangegeven door de naamval.

1nv	de eerste naamval wijst het onderwerp van de zin aan en wordt ook gebruikt om het naamwoordelijk deel van het gezegde aan te duiden
2nv	de tweede naamval geeft een bijvoeglijke of bijwoordelijke bepaling aan en beantwoordt de vraag : 'waar vandaan' ?
3nv	de derde naamval geeft een bijwoordelijke bepaling aan, die de persoon of de zaak aanduidt die indirect aan de werking van het werkwoord deel neemt, of daarbij betrokken is (vooral ook in de vorm van het zogeheten 'meewerkend voorwerp') en beantwoordt de vraag : 'waar' ?
4nv	de vierde naamval geeft het lijdend voorwerp aan en beantwoordt de vraag 'waar naartoe' ?
5nv	de vijfde naamval geeft de aangesproken persoon of zaak aan

A.0.2 Getal

Het getal geeft aan over hoeveel personen of zaken gesproken wordt. Er wordt onderscheid gemaakt tussen één of meer. We spreken dan van enkelvoud (ev) of meervoud (mv).

ev	enkelvoud
mv	meervoud

A.0.3 Geslacht

Het geslacht verdeelt de taal in drie groepen: een groep mannelijke, een groep vrouwelijke en een groep mannelijke noch vrouwelijke personen of zaken. We spreken van mannelijk (m), vrouwelijk (v) en onzijdig (o) geslacht. Deze taalkundige indeling komt in veel gevallen overeen met onze biologische zienswijze, maar dit is niet altijd het geval.

m	mannelijk
v	vrouwelijk
o	onzijdig

A.1 Voornaamwoorden

voornaamwoorden worden gebruikt voor oriëntatie in het gesprek

vp	persoonlijk voornaamwoord : het persoonlijk voornaamwoord is een voornaamwoord waarmee de gesprekspartijen aangeduid kunnen worden wanneer bekend verondersteld wordt dat de drie partijen (eerste, tweede en derde persoon) identificeerbaar zijn voor spreker en aangesprokene
vb	een bezittelijk voornaamwoord geeft aanwijzingen over eigendom en bezit
vw	een wederkerend voornaamwoord wordt gebruikt om een persoon individueel te benadrukken of te onderscheiden van anderen
va	een aanwijzend voornaamwoord wordt gebruikt om iets te zeggen over de plaats van de bedoelde persoon of zaak
vg	een wederkerig voornaamwoord wordt gebruikt wanneer men twee of meer derde personen op elkaar wil betrekken
vo	een onbepaald voornaamwoord is een voornaamwoord waarmee de identiteit van een persoon of zaak in het midden gelaten wordt
vv	een vragend voornaamwoord is een voornaamwoord waarmee gevraagd wordt naar een identificatie of hoedanigheid van een bepaalde persoon of zaak
vr	een betrekkelijk voornaamwoord is een voornaamwoord waarmee een zin aan een persoon of zaak in een andere zin gekoppeld kan worden

A.2 Lidwoord

l_	een lidwoord is een woord waarmee iets over de identificeerbaarheid van een persoon of zaak aangegeven wordt; het Grieks kent alleen het bepaalde lidwoord, dat volledige identificeerbaarheid veronderstelt
----	--

A.3 Zelfstandig naamwoord

zn	een zelfstandig naamwoord is een woord dat een zelfstandigheid (persoon of zaak) aanduidt, dat een zelfstandigheid bij zijn naam noemt; we kunnen de Griekse zelfstandige naamwoorden op grond van verschillen in de verbuiging verdelen in verschillende groepen (declinaties)
zo	een onverbuigbaar zelfstandig naamwoord

A.4 Bijvoeglijk naamwoord

bn	een bijvoeglijk naamwoord is een woord dat een eigenschap aanduidt, dat een zelfstandigheid met een 'bijvoeging' kenmerkt
----	---

vergr	de vergrotende trap : een algemeen kenmerk van bijvoeglijke naamwoorden is dat er meer en minder aanwezig kan zijn van een bepaalde eigenschap; om te kunnen vergelijken tussen meer en minder gebruikt men de trappen van vergelijking
overtr	overtreffende trap : men kan van iemand of iets ook mededelen dat hij of het uniek is in zijn soort, dan gebruikt men de overtreffende trap

we kunnen de Griekse bijvoeglijke naamwoorden op grond van verschillen in de verbuiging verdelen in verschillende groepen

A.5 Telwoord

telw	een telwoord is een woord dat een getal of hoeveelheid aanduidt, of een plaats in een rij
------	---

B. 6 Het werkwoordelijk verbuigingssysteem

Een werkwoord (w*) is een woord dat een handeling, gebeuren, proces of stand van zaken aanduidt (=het gezegde).

In het werkwoord kunnen zes soorten informatie gevarieerd worden, namelijk de persoon, het getal, de tijd, de wijs, het aspect en de onderwerpsrelatie.

B.6.1 Persoon

de persoon geeft aan of het onderwerp de sprekende, de aangesproken of de noch sprekende noch aangesproken partij is

1	de sprekende partij (ik, wij) wordt eerste persoon genoemd
2	de aangesproken persoon (jij, jullie) wordt de tweede persoon genoemd
3	de noch sprekende noch aangesproken partij (hij, zij, het, zij (mv) de derde persoon

B.6.2 Getal

het getal geeft aan of er sprake is van één of meer personen of zaken

ev	enkelvoud
mv	meervoud

B.6.3 Tijd

met de tijd geeft de spreker aan op welk moment de inhoud van zijn mededeling zich in zijn voorstelling afspeelt

tt	de tegenwoordige tijd : met de tegenwoordige tijd geeft de spreker aan dat de inhoud van zijn mededeling zich tijdens het moment van spreken afspeelt
vt	de verleden tijd : met de verleden tijd geeft de spreker aan dat de inhoud van zijn mededeling zich vóór het moment van spreken afspeelde
ttt	de tegenwoordig toekomstige tijd : met de toekomstige tijd geeft de spreker aan dat de inhoud van zijn mededeling zich na het moment van spreken zal afspelen

B.6.4 Wijs

De wijs geeft aan hoe de spreker zich datgene wat gezegd wordt voorstelt in verhouding tot de bestaande werkelijkheid.

wo	het Grieks kent de onbepaalde wijs, ook wel 'infinities' genoemd of 'de hele werkwoordsvorm', die als zelfstandig naamwoord dienst doet
wa	de aantonende wijs presenteert het gezegde als werkelijk
wv	de aanvoegende wijs presenteert het gezegde als (nog) geen werkelijkheid, maar wel (onmiddellijk of gemakkelijk) werkelijkheid wordend, waarbij in de mededeling telkens een element van onzekerheid aanwezig is
ww	de wensende wijs presenteert het gezegde als (nog) geen werkelijkheid, maar ernaar verlangend zijn
wg	de gebiedende wijs presenteert het gezegde als een bevel tot werkelijkheid maken
wd	het tegenwoordig deelwoord, dat bijvoeglijk gebruikt wordt

B.6.5 Aspect

het aspect geeft aan hoe de spreker zich het gezegde voorstelt in verhouding tot het tijdsverloop

FE	het feit presenteert het gezegde zonder enige gedacht aan tijdsduur
HO	de onvoltooide handeling presenteert het gezegde als iets dat voortduurt, aan de gang is
HV	de voltooide handeling presenteert het gezegde als iets wat in het verleden gebeurd is met de nadruk op het resultaat van de handeling, een toestand

B.6.6 Onderwerpsrelatie

De onderwerpsrelatie geeft aan hoe de verhouding is tussen het onderwerp en de handeling van het werkwoord.

act	de actieve vorm houdt in dat het onderwerp de handeling van het werkwoord uitvoert
pas	de passieve vorm houdt in dat het onderwerp de handeling ondergaat
mid	de middenvorm houdt in dat de eigen sfeer of het eigen belang van het onderwerp bij de handeling betrokken is

C.7 Woorden zonder verbuiging

C.7.1 Voorzetsel

vzt	een voorzetsel is een woord dat een relatie aanduidt van ruimtelijke, tijdelijke, oorzakelijke of andere aard; de Griekse voorzetsels worden verbonden met een bepaalde naamval, of soms met verschillende naamvallen, die dan verschillende betekenisnuances aanduiden
-----	---

C.7.2 Bijwoord

bijw	een bijwoord is een woord dat een omstandigheid aanduidt, dat iets zegt over een werkwoord of een bijvoeglijk naamwoord
------	---

C.7.3 Voegwoord

vgw	een voegwoord is een woord waarmee woordgroepen of zinnen op een bepaalde wijze aan elkaar gekoppeld worden
-----	---

C.7.4 Tussenwerpsel

tus	een tussenwerpsel is een woord dat min of meer onafhankelijk tussen de andere woorden uitgeroepen wordt
-----	---

De vervoegingen van het werkwoord

1.	wa	FE	vt	act	3	ev	hij maakte los
2.	wa	FE	--	act	3	ev	hij maakt los
3.	wa	HO	tt	act	3	ev	'hij maakt los
4.	wa	HO	ttt	act	3	ev	'hij zal losmaken
5.	wa	HV	vt	act	3	ev	hij had losgemaakt
6.	wa	HV	tt	act	3	ev	hij heeft losgemaakt
7.	wa	FV	--	act	3	ev	hij maakt los (onregelmatige vorm)
8.	wa	FE	vt	mid	3	ev	hij maakte los (voor_zich)
9.	wa	FE	--	mid	3	ev	hij maakt los (voor_zich)
10.	wa	HO	tt	mid	3	ev	'hij maakt los (voor_zich)
11.	wa	HO	ttt	mid	3	ev	'hij zal losmaken (voor_zich)
12.	wa	HV	tt	mid	3	ev	hij heeft losgemaakt (voor_zich)
13.	wa	HV	vt	mid	3	ev	hij had losgemaakt (voor_zich)
14.	wa	FE	vt	pas	3	ev	hij werd losgemaakt
15.	wa	FE	--	pas	3	ev	hij wordt losgemaakt
16.	wa	HO	ttt	pas	3	ev	'hij zal losgemaakt worden
17.	wv	HO	tt	act	3	ev	'(dat) hij zal losmaken
18.	wv	HO	ttt	act	3	ev	'(dat) hij zou losmaken
19.	wv	HO	tt	mid	3	ev	'(dat) hij zal losmaken (voor_zich)
20.	wv	HO	ttt	mid	3	ev	'(dat) hij zou losmaken (voor_zich)
21.	wv	HO	tt	pas	3	ev	'(dat) hij losgemaakt zal worden
22.	wv	HO	ttt	pas	3	ev	'(dat) hij losgemaakt zou worden
23.	ww	HO	tt	act	3	ev	'moge hij losmaken
24.	ww	HO	vt	act	3	ev	'mocht hij losmaken
25.	ww	HO	tt	mid	3	ev	'moge hij losmaken (voor_zich)
26.	wg	FE	--	act	3	ev	maak los!
27.	wg	HO	tt	act	3	ev	'maak los!
28.	wg	FE	--	mid	3	ev	maak los (voor_jou)!
29.	wg	HO	tt	mid	3	ev	'maak los (voor_jou)!
30.	wg	FE	--	pas	3	ev	'word losgemaakt!
31.	wo	FE	--	act			losmaken
32.	wo	HO	tt	act			'losmaken
33.	wo	HV	tt	act			losgemaakt hebben
34.	wo	FE	--	mid			losmaken (voor_zich)
35.	wo	HO	tt	mid			'losmaken (voor_zich)
36.	wo	HV	tt	mid			losgemaakt hebben (voor_zich)
37.	wo	FE	--	pas			losgemaakt worden
38.	wd	FE	--	act			losmakend
39.	wd	HO	tt	act			'losmakend
40.	wd	HV	tt	act			losgemaakt hebbend
41.	wd	FE	--	mid			losmakend (voor_zich)
42.	wd	HO	tt	mid			'losmakend (voor_zich)
43.	wd	HV	tt	mid			losgemaakt hebbend (voor_zich)
44.	wd	FE	--	pas			losgemaakt worden
45.	wd	HO	tt	pas			'losgemaakt wordend